

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอน เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิต และศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นการวิจัยมี 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนระยะที่ 2 ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สรุปได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบและร่างรูปแบบ โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบพุทธวิธีการสอน สามารถสรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ได้องค์ประกอบรูปแบบ ดังนี้

1. หลักการแนวคิด ทฤษฎี
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
3. กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการสอนตามแนวพุทธวิธีการสอน
4. การวัดและประเมินผลรูปแบบ

รูปแบบพุทธวิธีการสอนพัฒนาขึ้นโดยบูรณาการหลักการสอนตามแนวพุทธวิธีการสอน คือหลักโยนิโสมนสิการ หลักไตรสิกขา และหลักอริยสงฆ์

การศึกษาค้นคว้าปัญหาพฤติกรรมจริยธรรมและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิต พบว่า ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้โดยรวมมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.84, S.D.=0.06$) ด้านปัญหาพฤติกรรมจริยธรรมของนิสิตโดยรวมมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.45, S.D.=0.98$) จริยธรรมที่มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุดมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความขยันหมั่นเพียร ($\bar{X}=4.70, S.D.=0.47$) ด้านความมีวินัย ($\bar{X}=4.65, S.D.=0.49$) และด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X}=4.85, S.D.=0.37$) ด้าน

ความต้องการในการจัดการเรียนรู้โดยรวมมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.87$, S.D.= 0.61)

ความต้องการในการจัดการเรียนรู้ที่มีความต้องการในระดับมากที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอน ($\bar{X}=4.65$, S.D.= 0.49)

2. กำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางพุทธวิธีการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 ขั้นนำสู่การเรียนรู้จริยธรรม เป็นขั้นที่นำหลักการของไตรสิกขามาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิด ศีล สมาธิ และปัญญา ดังนี้

2.1.1 สวดมนต์ไหว้พระ

2.1.2 สมาทานศีล 5

2.1.3 ปุจฉา วิสัชนา

2.2 ขั้นมุ่งสู่ประสบการณ์จริยธรรม เป็นขั้นที่นำหลักการของโยนิโสมนสิการมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิด การรู้จักพิจารณาสืบค้นถึงต้นเหตุ การใช้ความคิดสืบสาวตลอดสาย การคิดอย่างมีระเบียบ การรู้จักคิดพิจารณาด้วยอุบาย การคิดแยกแยะพิจารณาผลตามสภาพของสิ่งนั้น ๆ โดยไม่เอาความรู้สึกเข้าร่วมด้วย ดังนี้

2.2.1 เรื่องเล่าประสบการณ์

2.2.2 ร่วมกันอภิปราย

2.2.3 พิจารณาร่วมกัน

2.3 ขั้นผสมผสานปฏิบัติสู่การปฏิบัติจริยธรรม เป็นขั้นตอนที่ผสมหลักการของโยโสมนสิการ ร่วมกับหลักการของไตรสิกขา ดังนี้

2.3.1 บรรยายสะท้อนคิด

2.3.2 ภารกิจปฏิบัติ

2.3.3 ชี้ชัดข้อดี

2.4 ขั้นเคร่งครัดการนำไปใช้ เป็นขั้นตอนที่นำเอาหลักการของอริยสัง มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสรุปความรู้ แนวคิดที่ได้สู่การปฏิบัติจริงในชีวิตของนิสิต ดังนี้

2.4.1 ร่วมกันสรุปความรู้

2.4.2 ร่วมกันสรุปแนวคิด

2.4.3 ร่วมกันสรุปแนวทางในการนำไปปฏิบัติ

2.5 ขั้นประเมินผลจริยธรรม เป็นขั้นตอนที่ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผู้เรียนทั้งด้านความรู้ และด้านพฤติกรรมจริยธรรม

ขั้นที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงโครงสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิต โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73, S.D.=0.20$)

ผลการตรวจสอบคุณภาพและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิต โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.82, S.D.=0.17$)

ระยะที่ 2 ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. นิสิตกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิต มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกตಿಯังมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมจริยธรรมหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิต กับกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ พบว่า

2.1 นิสิตกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิต มีพฤติกรรมจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกตಿಯังมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นิสิตกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิต มีพฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีวินัยหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกตಿಯังมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 นิสิตกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิต มีพฤติกรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกตಿಯังมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นิสิตกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอน เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิต โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73, S.D.=0.19$)

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอน เพื่อเสริมสร้าง

จริยธรรมนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีข้อค้นพบซึ่งนำมาอภิปรายผลจำแนกออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้าง

จริยธรรมของนิสิตสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนรู้ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอน การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนมีความจำเป็นต้องศึกษา วิเคราะห์ สํารวจ วิจัย สภาพพื้นฐานด้านต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างเพียงพอในการสนับสนุนให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ดี สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมความรู้ความสามารถที่จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้ สอดคล้องกับ จีวรธรรม เข้มกลัด (2552 : 1-2) ให้ความเห็นว่าการศึกษาข้อมูลมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนากระบวนการด้านใดด้านหนึ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังนั้นการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอน การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน หลักการ แนวคิดทฤษฎีช่วยให้ทราบข้อมูลที่แท้จริง สามารถตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลที่ถูกต้อง และช่วยให้สามารถวางแผนการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับการเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนิสิต สอดคล้องกับงานวิจัยของไพโรจน์ เนียมนาค (2553 : 278-281) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยในตนเองสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา รูปแบบการสอนเพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอน และเพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยในตนเอง สำหรับนักศึกษาราชภัฏ

1.2 รูปแบบพุทธวิธีการสอนพัฒนาขึ้น โดยบูรณาการหลักการสอนตามแนวพุทธวิธีการสอน คือหลักโยนิโสมนสิการ หลักไตรสิกขา และหลักอริยสัจ เป็นหลักการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม หลักโยนิโสมนสิการนั้นเป็นหลักการสอนที่สอดคล้องกับแนวคิดของสุมน อมรวิวัฒน์ (2533 : 161) ได้นำแนวคิดจากหนังสือพุทธ

ธรรมของพระราชวรมุณี (ประยูร ปยุตโต) เกี่ยวกับการสร้างศรัทธาและโยโสมนสิการ มาสร้างเป็นหลักและขั้นตอนการสอนตามแนวพุทธวิธีขึ้น รูปแบบการเรียนการสอนนี้พัฒนาขึ้นจากหลักการที่ว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สามารถจัดสภาพแวดล้อม แรงจูงใจ และวิธีการสอนให้ศิษย์เกิดศรัทธาที่จะเรียนรู้ การได้ฝึกฝนวิธีการคิดโดยแยกกายและนำไปสู่การปฏิบัติจนประจักษ์จริง โดยครูทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรช่วยให้ศิษย์มีโอกาสดิถี และแสดงออกอย่างถูกวิธี จะสามารถช่วยพัฒนาให้ศิษย์เกิดปัญญาและแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม หลักไตรสิกขาเป็นหลักธรรมที่นำมาฝึกฝนพัฒนาคนให้ครบทั้ง 3 ด้าน ของชีวิต คือด้านที่หนึ่ง ด้านสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งสิ่งแวดล้อมทางสังคม คือเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนสรรพสัตว์ หรือสิ่งแวดล้อมทางวัตถุด้วยอินทรีย์ (เช่น ตา หู) หรือด้วยกาย วาจา เรียกว่า สิล ด้านที่สอง ด้านจิตใจ เรียกว่าสมาธิ และด้านที่สาม ด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญา เรียกว่า ไตรสิกขา คือ สิล สมาธิ ปัญญา และหลักอริยสัจนั้น ถือว่า เป็นหลักธรรมที่จะช่วยให้สิ่งที่มุ่งหวังถึงในหน้าที่การงานและการดำรงชีวิตสำเร็จสมประสงค์ ทำให้เป็นคนที่มีมานะ พากเพียร ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เป็นคนที่มีมองการณ์ไกล คิดอะไรก็ลึกซึ้งรอบคอบ โดยเฉพาะนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเมื่อจบการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

1.3 การศึกษาปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิต พบว่า ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้โดยรวมมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.84, S.D.=0.06$) ด้านปัญหาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนิสิตโดยรวมมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.45, S.D.=0.98$) จริยธรรมที่มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุดมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความขยันหมั่นเพียร ($\bar{X}=4.70, S.D.=0.47$) ด้านความมีวินัย ($\bar{X}=4.65, S.D.=0.49$) และด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X}=4.85, S.D.=0.37$) ด้านความต้องการในการจัดการเรียนรู้โดยรวมมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.87, S.D.=0.61$) ความต้องการในการจัดการเรียนรู้ที่มีความต้องการในระดับมากที่สุดคือ การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอน ($\bar{X}=4.65, S.D.=0.49$) จะเห็นได้ว่าปัญหาด้านจริยธรรมของนิสิตที่มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด คือด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความมีวินัย และ ด้านความรับผิดชอบสอดคล้องกับงานวิจัยของชิตกมล สังข์ทอง (2545 : 22) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมด้านวินัยในตนเองของวัยรุ่น โดยศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่ร่วมกันทำนายวินัยในตนเองของวัยรุ่นได้ดีที่สุด 4 ตัวแปร คือ จริยธรรมด้านวินัยในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดู และระดับการศึกษาของบิดามารดา

โครงสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางพุทธวิธีการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นนำสู่การเรียนรู้เชิงจริยธรรม เป็นขั้นที่นำหลักการของไตรสิกขามาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิด ศิล สมาธิ และปัญญา
2. ขั้นมุ่งสู่ประสบการณ์เชิงจริยธรรม เป็นขั้นที่นำหลักการของโยนิโสมนสิการมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิด การรู้จักพิจารณาสืบค้นถึงต้นเหตุ การใช้ความคิดสืบสาวตลอดสาย การคิดอย่างมีระเบียบ การรู้จักคิดพิจารณาด้วยอุบาย การคิดแยกแยะพิจารณาผลตามสภาพของสิ่งนั้น ๆ โดยไม่เอาความรู้สึกเข้าร่วมด้วย
3. ขั้นผสานทฤษฎีสู่การปฏิบัติเชิงจริยธรรม เป็นขั้นตอนที่ผสานหลักการของโยโสมนสิการ ร่วมกับหลักการของไตรสิกขา
4. ขั้นเคร่งครัดการนำไปใช้ เป็นขั้นตอนที่นำเอาหลักการของอริยสัจ มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสรุปความรู้ แนวคิดที่ได้สู่การปฏิบัติจริงในชีวิตของนิสิต
5. ขั้นประเมินผลเชิงจริยธรรม เป็นขั้นตอนที่ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผู้เรียนทั้งด้านความรู้ และด้านพฤติกรรมจริยธรรม

โครงสร้างของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเป็นโครงสร้างการจัดการศึกษาที่ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดและต้องมีลักษณะหลากหลาย โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนิสิต เพื่อมุ่งปลูกฝังให้เกิดคุณธรรม จริยธรรมที่ต้องการได้อย่างดียิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2552 : 227-229) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัยด้วยการวิจัยและพัฒนา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ที่เอกสาร และการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การเปรียบเทียบจริยธรรมของเด็กด้วย t - test แบบอิสระและ ไม่อิสระ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจริยธรรมเด็กปฐมวัย ใช้หลักธรรม ได้แก่ สัมมาทิฐิ ไตรสิกขา และปัญญาวิริยธรรม และคารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ (2548 : 149 - 152) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมกรอนุรักษสิ่งแวดลอมของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีที่

ยึดหลักธรรมชาติคือ หลักอริยสัจ 4 และธรรมชาติประกอบ คือหลักกัลยาณมิตร หลักโยโสมนสิการ หลักไตรสิกขาและหลักอิทธิบาท 4 มีขั้นตอนการสอน 8 ขั้น คือสร้างความตระหนักและเจตคติ คิดถึงสาเหตุของปัญหา เสนอและคิดทางเลือก วางแผนดำเนินงาน ประเมินและหาทางเลือก ปฏิบัติตามขั้นตอน ประเมินผลและปรับปรุง วัดผลประเมินผลและสรุปผล และสอดคล้องกับไพโรจน์ เนียมมาศ (2553 : 278-281) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยในตนเองสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรพบว่ารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ 1)แนวคิดหลักการที่สำคัญของรูปแบบการสอน 2) จุดประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรมการเรียนการสอน 5) สื่อการสอน 6) การวัดและประเมินผล ส่วนในขั้นจัดกระบวนการเรียนการสอนมี 7 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นทบทวนความรู้ 2) ขั้นการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ 3) ขั้นการศึกษาและลงมือกระทำ 4) ขั้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) ขั้นจัดระเบียบความรู้สรุป 6) ขั้นชื่นชมผลงาน และ 7) ขั้นการนำความรู้ไปใช้

2. ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอน เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมของนิสิตสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2.1 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า คะแนนจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนเต็ม 40 คะแนน หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=32.90$, S.D.= 2.73, 82.25 % และ $\bar{X}=17.90$, S.D.= 3.29, 44.75 %) กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X}=32.90$, S.D.= 2.73, 82.25 %, $\bar{X}=24.65$, S.D.= 3.29, 61.63 %) สอดคล้องกับงานวิจัยของโรจนา สุชะพันธ์ (2546 : 43) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาปริญญาตรีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษากับนักศึกษาศรีปริยญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 3 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยกรุงเทพวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ จำนวน 735 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชายและหญิง มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาหญิงมีวินัยในตนเองสูงกว่านักศึกษาชาย วินัยในตนเองทั้งชายและหญิงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวินัยในตนเองของ

องนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 3 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับไพโรจน์ เนียมนาค (2553 : 278-281) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยในตนเองสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเมื่อนำรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45, S.D = 0.09$) ผลการใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองหลังการใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเอง สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า ค่าเฉลี่ยหลังเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย สิงห์พันธ์ (2547 : 54) ได้วิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความวินัยในตนเองในการสอนจริยธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยวิธีสอนจินตคณิตและการสอนตามคู่มือของหน่วยศึกษานิเทศก์ ผลพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน และความมีวินัยในตนเองของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน

2.3 การประเมินพฤติกรรมจริยธรรมของนิสิตก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2.3.1 ผลการประเมินพฤติกรรมจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรของนิสิตพบว่า หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 4.75, S.D. = 0.44, 95.00\%$ และ $\bar{X} = 2.60, S.D. = 0.87, 51.00\%$)

2.3.2 ผลการประเมินพฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีวินัยของนิสิต พบว่าหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 4.50, S.D. = 0.51, 90.00\%$ และ $\bar{X} = 2.50, S.D. = 0.84, 50.00\%$)

2.3.3 ผลการประเมินพฤติกรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนิสิตพบว่า หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 4.60, S.D. = 0.50, 92.00\%$ และ $\bar{X} = 2.50, S.D. = 0.54, 50.00\%$)

การเปรียบเทียบความแตกต่างผลการประเมินพฤติกรรมจริยธรรม ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิต คณะครู ศาสตราจารย์มหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า ค่าเฉลี่ยหลังเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับคารารัตน์ อุทัย พยัคฆ์ (2548 : 149 - 152) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนแบบพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมคุณธรรมสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย พบว่าผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมคุณธรรมสิ่งแวดล้อม พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ (มากขึ้นร้อยละ 12.96) ด้านเจตคติ (มากขึ้นร้อยละ 6.89) และด้านการปฏิบัติ (มากขึ้นร้อยละ 7.31) และมีค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ ($t=4.86, P=.00$) ด้านเจตคติ ($t=4.55, P=.00$) และด้านการปฏิบัติ ($t=3.80, P=.00$)

2.4 การศึกษาความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอน เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิต พบว่า โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73, S.D.=0.19$) เพราะการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นการปฏิบัติ และเน้นจริยธรรม นิสิตทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับไพโรจน์ นิยมขนาด (2553 : 278-281) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยในตนเองสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งเมื่อนำรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.45, S.D.=0.09$) ผลการใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองหลังการใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเอง สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบเพื่อส่งเสริมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏด้านความมีวินัยในตนเองในระดับมาก ($\bar{X}=4.46, S.D.=0.56$)

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอน เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นการพัฒนาที่มีรูปแบบ แบบแผนที่ผ่านกระบวนการทดลองหาคุณภาพจนได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมในการนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมให้กับนิสิต เพื่อนำไปปรับและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมส่วนรวมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้

1.1 ศึกษารายละเอียดของรูปแบบได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการสอนและผลที่ผู้เรียนจะได้รับ การวัดและประเมินผล และคู่มือการใช้เงื่อนไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมของนิสิต เพื่อเพิ่มความมั่นใจและประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.2 วิเคราะห์เนื้อหาการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบแต่ละครั้ง อาจารย์ผู้สอนควรชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

1.3 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการเตรียมเอกสารประกอบการสอน ตลอดจนขั้นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบที่กำหนดให้เข้าใจขั้นตอน แนวทางการร่วมกิจกรรมของนิสิต

1.4 เตรียมสื่อต่าง ๆ ประกอบการสอนให้พร้อมและสามารถใช้ได้ดี

1.5 การวัดและประเมินผล ต้องชัดเจนทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรม จริยธรรมที่ต้องการวัดต้องวัดด้วยความยุติธรรมปราศจาก อคติ สังเกตพฤติกรรม การแสดงออกอย่างใกล้ชิด มีการบันทึกพฤติกรรมของนิสิตอย่างละเอียดทุกกระบวนการของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยด้วยรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิต โดยใช้ระดับ ทฤษฎี หรือวิธีสอนแบบอื่น

2.2 ควรจะมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธวิธีการสอนในรายวิชาอื่น ๆ เช่น สาขาวิชาการสอนภาษาไทย สาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนาและจิตวิทยาแนะแนว สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ เป็นต้น

3.3 ควรมีการวิจัยเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนิสิต เช่น คุณธรรมสำหรับครูพันธุ์ใหม่ จริยธรรมในชีวิตประจำวัน พุทธศาสนากับจริยธรรมของประชาชนที่นับถือพุทธศาสนา การประยุกต์หลักพระพุทธศาสนาเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน การพัฒนาหลักสูตรธรรมะบันเทิง เป็นต้น

2.4 นำรูปแบบการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กระบวนการเรียนรู้และเทคนิควิธีใหม่ ๆ มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้